

Eva Minoura

Bostadsgården

Kring bostadsgården finns forskning gjord av sociologer som Sören Olsson – Det lilla grannskapet. Men även Gehl – möten och platser i staden. Wulz om stadsrummets gränser mm. Här finns väldigt lite forskning. Och nya forskningsprojekt bör formuleras och göras för att ta fram kriterier för bostadsgården. Hur den används, vilka krav och önskemål finns och vad är en bra bostadsgård? Den nyligen presenterade avhandlingen av Eva Minoura, från KTH-A, presenterar mycket av den kunskap om bostadsgården som är nödvändig del av den goda bostaden.

Minoura diskuterar kring föreställningar om den öppna och den slutna gården. Minoura refererar till de två nederländska stadsbyggnadsforskarna Maarten Hajer och Arnold Reijndorp hävdar i *In Search of a New Public Domain* att översättningen från ett öppet och demokratiskt samhälle till öppna kvartersstrukturer ofta bygger på antaganden och ibland rentav önsketänkande om hur människors samspel fungerar. Enligt Minouras analys är problemet att arkitekter, planerare och landskapsarkitekter saknar verktyg för att problematisera hur den byggda formen skapar grundförutsättningar för olika typer av socialt liv. Är det då någon idé att generalisera sådant?

Minoura har genom enkäter och analyser studerat 28 bostadsgårdar med tillhörande flerbostadshus i Malmö och Stockholm och genererade cirka 1 000 svaranden. Minoura skriver att slutsatserna av forskningen är att bostadsgårdars form har stor påverkan på hur boende uppfattar och använder dem. Kringbyggda gårdar har lägre andel gårdsyta exponerad mot det offentliga rummet och korrelerar med en hög känsla av trygghet och av tillhörighet, dvs att gården tillhör boende. Vid platsbesök visar det sig att dessa gårdar i högre grad uppvisar spår av boendeinitiativ i form av planteringar, möbler och barnleksaker som lämnas på gården för gemensam användning. Förenklat så främjar tillhörighet en kvartersgemenskap som bygger på att gården inte är för alla. Enkätresultaten visar också att utöver graden av rumslig inramning är upplevelsen av gränser avgörande för tillhörighet och trygghet. Tydligt inramade eller avgränsade gårdar uppfattas i högre grad som gård av boende än öppna eller halvöppna situationer.

Storlek och rymlighet (yta per person) är avgörande för hur gården används och för mångfalden aktiviteter som ryms. På gårdar över 1 200 kvadratmeter gemensam yta kan flera aktiviteter pågå samtidigt, det vill säga den enes användning (odling) utesluter inte den andres (lek). Minouras forskning har också drivits av en önskan att hitta användbara verktyg för praktiker för att kunna leverera det som avses vid utformningen av gårdar. Otydlighet kan ge upphov till konflikter eller till en osäkerhet som gör att användning uteblir, vilket måste ses som ett underkännande av exempelvis en bostadsgård. Det saknas (menar jag) en vedertagen praxis för vad vi menar med halvprivat och halvoffentligt, begrepp som används flitigt i förhållande till bostadsgårdar, även förgårdar. Att istället beskriva olika gårdstyper som en kombination av rumsliga förutsättningar och socialt utfall kan vara ett stöd i att skapa bostadsgårdar som fungerar och är attraktiva.

En viktig slutsats i Minouras forskning är att två viktiga faktorer samverkar för att skapa territorier – den ena rör just rumslig inramning och gränser och kan sammanfattas kontroll. Hög kontroll ger högre privathet; låg kontroll ger högre offentlighet. Samtidigt spelar storlek och rymlighet också in, vilket kan sammanfattas kapacitet. Hög kapacitet ger högre offentlighet; låg kapacitet ger högre privathet. Genom att stärka en tillhörighet till platsen kan också ett socialt kitt mellan grannar uppstå, ett sorts territorium som sociologen Sören Olsson kallar för en gemensam neutral arena. Att låta gårdar vara just gemensamma för boende kan verka exkluderande, men halvöppna gårdar skapar otydliga territorier som inte heller entydigt bjuder in utomstående att använda dem.